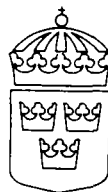

Regeringens skrivelse

1993/94:134

1993 års redogörelse för tillämpningen av lagen
(1991:572) om särskild utlänningskontroll

Skr.
1993/94: 134

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 22 december 1993

Carl Bildt

Birgit Friggebo
(Kulturdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll under tiden den 1 juli 1992-den 30 juni 1993.

I samband med införandet av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll ansågs att den parlamentariska kontrollen av hur regeringen tillämpar terroristbestämmelserna och reglerna om tvångsåtgärder – liksom under tidigare år – bör ske genom att regeringen årligen lämnar en skrivelse härom till riksdagen (prop. 1990/91:118 s. 72, bet. 1990/91:JuU29 s. 32). Den senaste redogörelsen lämnades i regeringens skrivelse 1992/93:156.

Bakgrund

Särskilda bestämmelser med syfte att bekämpa terrorism infördes i svensk lagstiftning genom lagen (1973:162) om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund. Reglerna syftade till att göra det möjligt att hindra presumtiva terrorister från att komma in i eller stanna kvar i vårt land och att skapa utrymme för kontroll i de fall då de av asylrättsliga skäl ändå måste beredas en fristad i landet.

Bestämmelserna har ändrats vid flera tillfällen. Sedan den 1 juli 1991 återfinns de i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

Vid den nya lagens tillkomst konstaterades att särskilda bestämmelser alljämt behövs som ger utrymme för att ur landet avlägsna sådana utläningar som bedöms som farliga med hänsyn till risken för terrorhandlingar (prop. 1990/91:118 s. 30).

Enligt lagen skall en utläning kunna utvisas om det behövs av hänsyn till rikets säkerhet, eller om det med hänsyn till vad som är känt om hans tidigare verksamhet och övriga omständigheter kan befaras att han kommer att begå eller medverka till en brottslig gärning som innefattar våld, hot eller tvång för politiska syften. Bestämmelserna i utlänningslagen (1989:529) om avvisning och utvisning skall dock tillämpas i första hand.

Tidigare var ett krav att utläningen skulle tillhöra en viss organisation. Detta avskaffades i den nya lagen. En annan skillnad är att bestämmelsen om utvisning kan tillämpas även vid brottslig gärning i en främmande stat. Detta gäller dock inte en gärning som har övervägande karaktär av politiskt brott. Möjlighet att föreskriva om s.k. kommunarrest samt om byte av bostad och arbete har avskaffats. Bestämmelser om skyldighet för utläning att på vissa tider anmäla sig hos en polismyndighet, s.k. anmälningsplikt, finns kvar. Förutsättningarna för att tillgripa tvångsåtgärder i spaningssyfte, t.ex. husrannsakan och hemlig teleavlyssning har skärpts. Ett beslut om anmälningsplikt eller ett förordnande om befogenhet att tillämpa tvångsmedelsbestämmelserna är giltigt i högst tre år. Efter giltighetstidens utgång skall frågan prövas av allmän domstol.

Terroristbestämmelserna och reglerna om särskilda tvångsåtgärder fick vid sin tillkomst en begränsad giltighetstid vilket innebar en kontrollmöjlighet över regeringens och myndigheternas handlande. När terroristbestämmelserna permanentades år 1975 bestämdes att regeringen varje år skulle lämna en skrivelse till riksdagen med redovisning av terroristbestämmelsernas till-

lämpning (prop. 1975/76:18 s. 161). En motsvarande redovisningsskyldighet infördes år 1982 såvitt avsåg bestämmelserna om särskilda tvångsåtgärder. I samband med införandet av lagen om särskild utlänningskontroll ansågs, som nämnts ovan, att den parlamentariska kontrollen av hur regeringen tillämpar terroristbestämmelserna och reglerna om tvångsåtgärder även i fortsättningen bör ske genom att regeringen årligen lämnar en skrivelse härom till riksdagen. Den senaste redovisningen gjordes i regeringens skrivelse 1992/93:156.

Redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Rikspolisstyrelsen har i skrivelse till regeringen den 23 november 1993 redogjort för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll under tiden den 1 juli 1992–den 30 juni 1993.

Lagen har tillämpats tre gånger under perioden. Samtliga fall rör statslösa palestinier. För alla tre gäller att de har tagits i förvar enligt beslut av Rikspolisstyrelsen och att chefen för Kulturdepartementet därefter förordnat om fortsatt förvar. I samtliga tre fall har också sådan förhandling som avses i 3 och 6 §§ lagen om särskild utlänningskontroll hållits vid Stockholms tingsrätt. Samtliga tre berörda personer har efter ansökan av Rikspolisstyrelsen utvisats av regeringen enligt 1 § första stycket 2 lagen om särskild utlänningskontroll. Utvisningarna har verkställts genom Säkerhetspolisens försorg.

Utrikesdepartementet har i en skrivelse den 14 december 1993 redogjort för den internationella terrorismens utveckling från halvårsskiftet 1992 till halvårsskiftet 1993.

Antalet internationella terroristdåd har under perioden, liksom under närmast föregående period, varit relativt fåtaliga. Sverige eller svenska intressen utomlands har inte varit föremål för direkta attacker. Framväxten av en organiserad brottslighet i länder i vårt närområde har fått ökad uppmärksamhet och kan utgöra ett allvarligt problem på sikt. En förbättrad kriminalpolisverksamhet, innefattande s.k. kriminalunderrättelseverksamhet, liksom ett utvecklat internationellt samarbete i sådana frågor kommer att krävas för att komma tillrätta med denna hotbild.

Störst internationell uppmärksamhet under perioden kom att gälla attentatet mot World Trade Centre i New York i februari 1993. Ett antal personer av arabiskt ursprung greps kort efter attentatet och har senare ställts inför rätta. Utredningen om gärningsmännen och motiven är ännu inte slutförd och det har därför inte varit möjligt att dra några slutsatser om eventuella förändringar av terroristhotet mot Förenta staterna.

Kraven på Libyen att utlämna två medborgare, som misstänks vara ansvariga för sprängningen av det amerikanska trafikflygplanet över Lockerbie i Skottland, har fortsatt att drivas från amerikansk och brittisk sida och i FN. Libyen har vidare fortsatt anklagats för att ligga bakom sprängningen av ett

franskt flygplan över Tchad men inte heller där har något avgörande skett under perioden.

Skr. 1993/94: 134

Terroristgrupperna i Mellersta Östern har under perioden haft en mindre framträdande roll än tidigare. Några nya fall av gisslantagning med inblandning av västerlänningar har inte förekommit. Ingen påtaglig ökning av terroristverksamheten kunde heller iaktas inför undertecknandet av den begränsade fredsuppgörelsen mellan Israel och PLO i september 1993.

I Europa har inhemska terroristgrupper i Italien, Nordirland och Turkiet fortsatt att rikta attacker mot sina respektive hemmaregeringar. Sålunda har de italienska rättsingripandena mot maffian mötts med bombattentat mot åklagare och domare. Den provisoriska irländska armén har utfört ett stort antal bombdåd, i Nordirland och i England, mot brittiska intressen och en upptrappning i denna terrorverksamhet har kunnat noteras samtidigt som de politiska kontakterna om en fredlig lösning av konflikten ökat. Antalet attacker utförda av den kurdiska organisationen PKK har ökat såväl i Turkiet som mot turkiska intressen utomlands.

Terrordåd har fortsatt att förekomma mot flyktinganläggningar i Tyskland m.fl. länder. Attentat av detta slag i Sverige har under perioden fått stor uppmärksamhet. Dessa och andra utslag av främlingsfientlighet, rasism och extremism har alltmer kommit att dominera den offentliga debatten.

I Sverige har under perioden inte genomförts några terroristdåd riktade mot svenska intressen. Politiskt aktiva grupper har emellertid fortsatt att medverka i aktioner riktade mot vissa utländska intressen. Turkiska institutioner har således fortsatt att utsättas för attacker och annan skadegörelse.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 december 1993

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Friggebo

Regeringen beslutar skrivelsen 1993/94:134 1993 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

